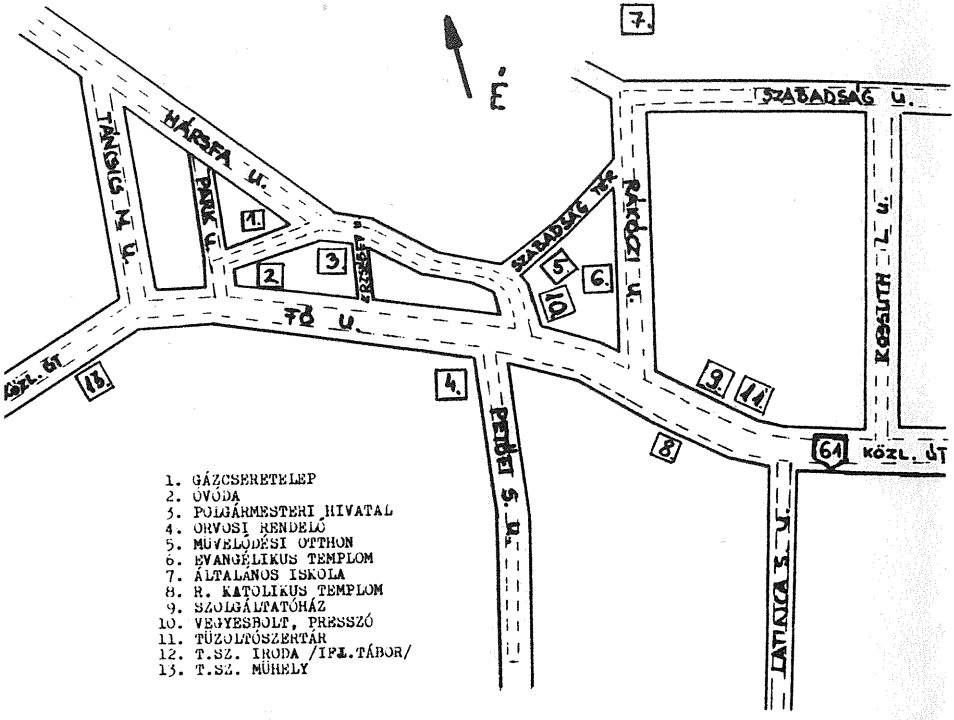
VÉSE TEGNAP ÉS MA

Vése, 1992.

1. GÁZCSERETELEP
2. ÓVODA
3. POLGÁRMESTERI HIVATAL
4. ORVOSI RENDELŐ
5. MŰVELŐDÉSI OTTHON
6. EVANGÉLIKUS TEMPLOM
7. ÁLTALÁNOS ISKOLA
8. R. KATOLIKUS TEMPLOM
9. SZOLGÁLTATÓHÁZ
10. VEGYESBOLT, PRESSZÓ
11. TŰZOLTÓSZERTÁR
12. T.SZ. IRODA /IPA.TÁBOR/
13. T.SZ. MŰHELY

Kiadó: Polgármesteri Hivatal, Vése
Felelős kiadó: Csatár Ferenc polgármester
Szerkesztette: Szellő János
ISBN 963033397 X

VÉSE TEGNAP ÉS MA

Polgármesteri Hivatal
Vése, 1992.

HŐSI EMLÉKMŰ ÉS SZÉKELYKAPU

Előszó

Minden közösség kíváncsi a saját múltjára, arra, hogy honnan származik, milyen hatások érték, milyen régen alapították.
A mi kis falunk - ahogy megtudjuk ebből az ismertetőből - több mint 700 éves. Kár, hogy e gyűjtemény összeállítója nem szolgál sem hazafias, sem lovagias hőstettel a Véseiek történetéből, de még egy romantikus szerelmi idillel vagy féltékenységi rémdrámával sem. Krónikásunk évszázados népszokást vagy néphagyományt sem talált Vése múltjában, pedig kiépítendő idegenforgalmunkat nagyban szinesíthetné! Mert végülis a múlt és a jelen megismerése, számbavétele arra jó, hogy feltegyük a kérdést : Hogyan tovább? Ehhez szeretnénk egy csokorra való elképzelést átnyújtani a kedves olvasónak, hogy gondolkozzon el rajta és támogassa megvalósítását.
Először is az ifjúsági tábort kis költséggel turistaszállóvá lehetne átalakítani, ahová egész évben jöhetnének a hazai és külföldi vendégek. Egész sor embernek biztosíthatna ez munkalehetőséget.
S ha már itt vannak a vendégek, vadászatra, szüretre esetleg a közeli varászlói halastónál horgászatra is el lehetne őket vinni. Pár év múlva végeznek azok a tanulóink itt az iskolában, akik német nyelvet tanulnak, így a megértés, a kommunikáció is könnyebbé válik. Kiadványunkkal is a fenti célokat szeretnénk támogatni. Nem törekedtünk arra, hogy teljes, átfogó képet alakítsunk ki a község múltjáról, jelenéről. Erre sem anyagi, sem szellemi kapacitásunk nem jogosít fel bennünket.

A könyvecske megjelentetésével csupán azt szeretnénk elértni, hogy aki elvolvassa, képet kapjon arról, hogy milyen is valójában ez a település, kik éltek, élnek itt és milyen lehetőségek várnak ránk az elkövetkezendő esztendőkben.

Csatár Ferenc
polgármester

Croquis

über

die Ried- und Cullurenweise-Vermessung

der

Gemeinde

VÉSE

Maasstab 1"=200°

TÉRKÉPCÍMLAP AZ 1740-ES ÉVEKBŐL

VÉSE, EGY KISKÖZSÉG SOMOGYBAN

Vése, Somogy megyében, annak is Belső-Somogy részén a Kaposvár - Nagykanizsa közötti 61-es számú főközlekedési út két oldalán helyezkedik el. Északon Tapsony, keleten Tapsony és Böhönye (Terebezd), délen Segesd és Somogyszob, nyugaton pedig Inke és Nemesdéd községek területével határos.

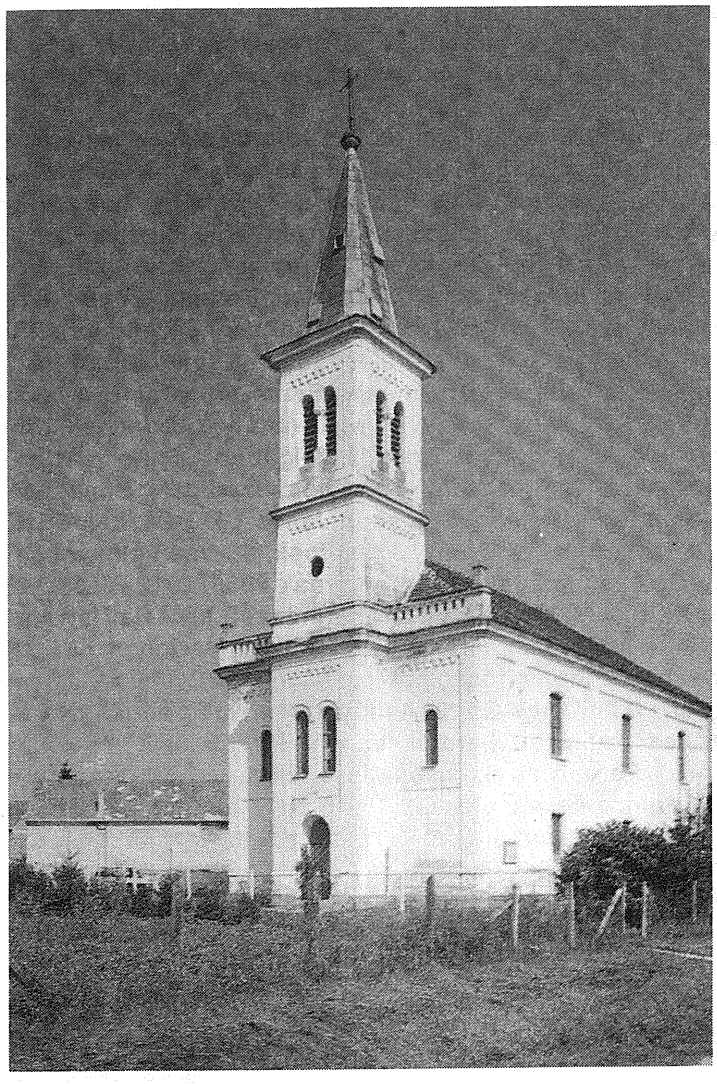

Az 1991. évi adatok szerint Vése területe 4334 ha, állandó lakossága megközelíti a 950 főt, lakóházainak száma 350, az utcák szilárd burkolattal vannak ellátva.

VÉSE A MÚLTBAN (VAGY A TÖRTÉNELEMBEN)

A település neve, ahogy azt Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára című művében (Bp. 1978. 691. lap) olvashatjuk, szláv személynévből keletkezett magyar névadással. Eszerint a falu árpádkori birtokosát Vehsének hívták. A személynév először 1211-ben fordul elő a magyar oklevélben, ebben az alakban. A falu nevét az első oklevelekben Veyteh, Weyteh (1284), Veyceh (1283?), illetve Veyse (1331) Wese (1477), később Vise, Visse, Visze, Vésse formában írták. A 18. század közepétől a mai alak használatos. A falu egykori birtokosai, a Wéssey-ek, akik bizonyíthatóan a 15. századtól birtokolják a községet, ugyancsak a 18. századtól írják így a nevüket.
A községről az első hiteles adat 1284-ből származik. A királyné, pontosabban a királynéi tárnokok birtoka volt, s ekkor adományozta Erzsébet királyné (IV. László anyja) Tamás váci püspöknek és testvéreinek, akiktől a Vésseyek származtatják magukat. Létezik egy, egy évvel korábbra, 1283-ra datált, IV. Lászlónak tulajdonított adománylevél is, de ez az újabb kutatások szerint hamis. Vése a segesdi várhoz, a királynéi vármegyéhez tartozott, s mint ilyennel, a királynő rendelkezett vele. Az adományozás tehát törvényes volt. Nem tudni, a hamisítás milyen célból készült. Ami kétségtelen tény, hogy Vése már a XIII. században lakott hely volt. A lakott helyet régészeti kutatások is megerősítik:
Kocztur É. ismeretlen korúvaszablát említ innen a Darnay-gyűjteményből (Dy 10266) - Kocztur 1964. 155. Vése-Tátika-pusztáról koravaskori tumulusból "bronzbetétes díszű edény" került a Magyar Nemzeti Múzeumba (M.Kabay FA 12/1960/56.) 1981-ben Bertók Dezső telkén (Vése, Rákóczy u. 26.) középkori mázastál, csiszolókő és állatcsontok kerültek elő (RRM A.III/32/12). A leletek nem azonosíthatók. Merkepusztán kolostormaradvány található (Genthon Mo. műemlékei 1951. 576). Az 1534. évi királyi adóösszeírás 13 portát tüntet föl Vésén, míg a környező községekben szinte mindenütt "szegényeket"

és "puszta telkeket" is. Tapsonyban 10 portát, 11 szegényt, 7 pusztatelket, Merkén (ami akkor önálló falu) 8 portát, 6 szegényt, 3 pusztatelket, Dávodon (szintén falu akkor) 13 portát, 4 szegényt, 1 pusztatelket, Inkén 17 portát, 8 szegényt, 6 pusztatelket, Nagybajomban 1 portát, 13 szegényt, 9 pusztatelket. Talán az mentette meg akkor szép Vését, hogy a főbb útvonalak elkerülték. Az egyik ilyen út Nagybajomtól Kisfaludon, Tapsonyon, Viden át, a másik Nagybajomtól Felsősegesden, Inkén keresztül vezetett Kanizsára, Kiskomáromba.
Ennek ellenére a török uralom alatt elvétve, illetve kevesen éltek a faluban. Egy időben maga a falu sem létezett.
A 18. században nem csupán a lakosság jelentős mértékű növekedése, hanem ezzel együtt a falu határainak ismételt birtokba vétele is megtörtént. A század első évtizedében még lakatlan Vésén az 1767-es első urbárium szerint 163 hold szántóföldet, 107 "ember vágó" rétet (kb. 90 magyar hold) birtokolt 25 jobbágycsalád, s 7 hold szántót, 7,5 hold rétet a 24 házas zsellér család. Ha hozzáadjuk ehhez a földesúr által 1771-72-ben megváltott irtásföldeket, akkor a falu megművelt területe, 50 évvel az újratelepítés után 1344 magyar hold (1008 kat.h.), s ebben nincsenek benne a szőlők, legelők, erdők. (Az ezután kiirtandó erdők sem.) Sok-sok munkával, kínnal-verejtékkel, de nagy lelkesedéssel és hittel épült újjá Vése, amely - amikor a temploma is állt már - méltán érezhette egyenrangúnak magát bármely környékbeli, szerencsésebb faluval.

EVANGÉLIKUS TEMPLOM

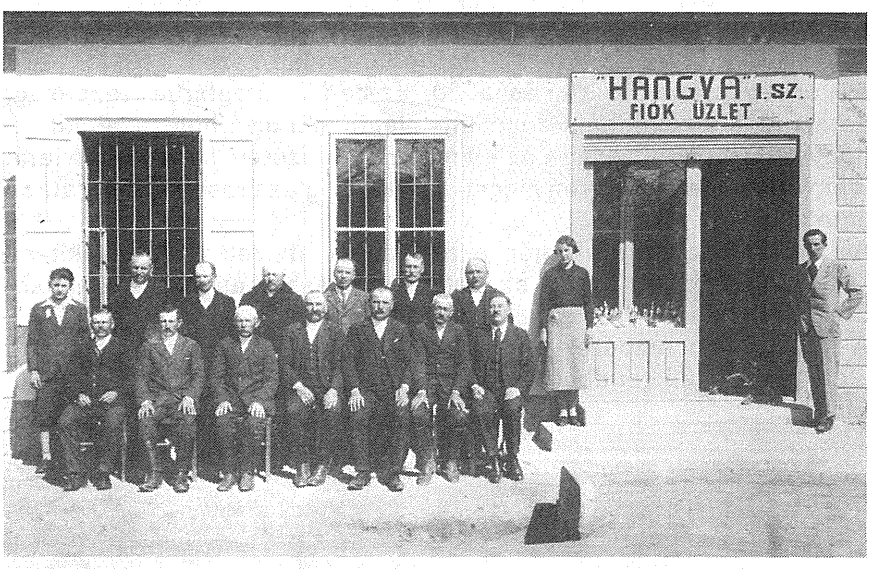
A falut és környékét hosszú időn keresztül a Véssey (Vései) család birtokolta.
Törzsökös somogy vármegyei család, mely kimutathatólag a Hunyadiak kora óta bírja a nevet adó Vése helységet. 1474-ben Miklós birtokos nemcsak Vésén, hanem már Dencsen, Alsótikoson és Csokmán.
A család a reformációkor lutheránus lett. Családi összeköttetéseiben a vallásazonosságot keresvén, a vármegyén kívül házasodott. A családi kapcsolatok hiánya, s az a körülmény, hogy a 18. sz. közepéig négy ízen át csak egy-egy férfitagja élt, okozta, hogy a vármegye közéletében a század végéig nem is szerepelt. Az 1754-55. évi nemesi összeíráskor felvétetett Ferenc. Ennek Szecsődi Juliától fia: István, László (nős Sáry Terézzel) Ferenc (nős Vitnyédi Judittal) és János. Istvánnak feleségétől Nagy Judittól fia László (kinek Thulman Annától gyermekei: Erzse Vitnyédiné, Miklós szül. 1812,vései birtokos, Jeszenszky Bertával atyja Lőrincnek 1838-98), Mihály 1806-17-ig marcali járás főszolgabírója (kinek Ortffy Terézzel gyermekei: Antal, 1802-1882, nős Szeniczei Emiliával (ettől leánya Irma, özv. Lehner Vilmosné): János 1813-24: Lajos 1805-60-ig, a vármegyének 1837-ben tiszteletbeli, 43-ban valóságos főjegyzője, ki Radó kristinával atyja Sándornak 1839-1912, Véssey Borbála férjének (Ifj. István nős Vitnyédi Terézzel) kitől fia: István, szül.: 1813-1843- a marcali járási főszolgabíró. Márton szül.: 1819, a szabadságharc idején főszolgabíró, Langekker Vilmával László atyja) József + 1777, nős Ostffy Annával: testvére János atyja Ferencnek (ennek Kanizsai Klárától leánya Borbála,szül: 1842, Véssey Sándorné.) Ferenc és Szecsődi Juliának másik fia János, Kőrössy Lidiával nemzé Ferencet szül.: 1773. 1817-28 marcali járási főszolgabírót, kinek három nejétől született hat gyermeke serdületlen korban halt el.
A család egyedül Miklós és Jeszenszky Berta fiának, Lőrincznek fiában és unokáiban folytatódik. (Csánki Dezső dr.: Somogy vármegye)

A Véssey család címere

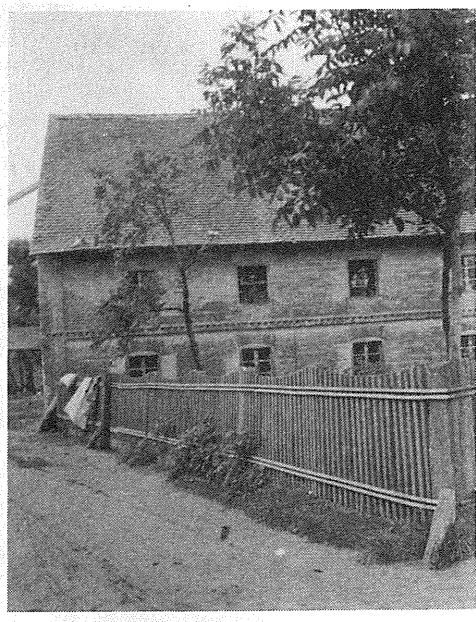
Az 1848-as jobbágyfelszabadítás után - 1857-ben - 480 magyar holdnyi terület lesz paraszti birtokká 50 család kezén.
A Véssey uraság a 19. és a 20. sz-ban is megtartja gazdasági hatalmát a községben. Századunk elején már az a helyzet alakul ki, hogy a község lakossága az év nagyobb részében kénytelen eljárni idénymunkára. A teljesen nincstelenek pedig az uraság szolgálatába álltak.
A tanácsköztársaság idején a nagybirtok szövetkezetté alakítása Vésén is megtörtént. Ez a szövetkezet tavasztól augusztusig működött.
A faluban élő emberek emlékezése szerint a Tanácsköztársaság alatt semmilyen rendbontás nem történt, az élet zavartalanul folyt tovább.

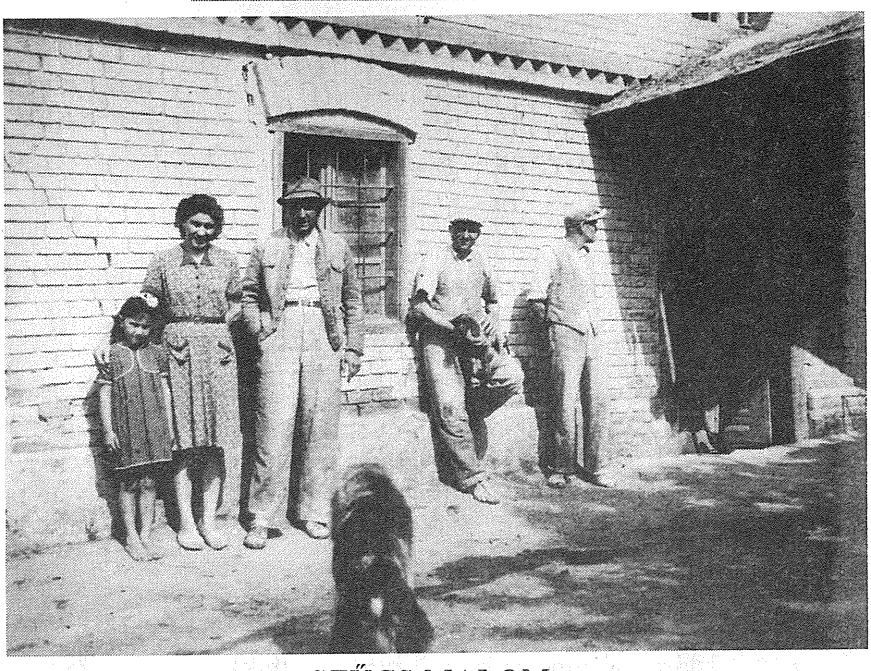

ÉLETKÉPEK 1919-1945 KÖZÖTT

SZŰCS MALOM

A "BIMBÓ" harang elvitele

SIMON JÓZSEF : BIMBÓ

I.
Somogy területén Vése községében
Áll az Isten háza kellős közepében;
Pár száz évnek nyoma meglátszik a falán
Ha mondok öregebb, nem tévedek talán.

II.
Hagyományok nyomán állítja a monda
Szép harangját melyre büszke lehet tornya,
Közös adományok hála fillérjéből
Bankjegyek fejlődvén úgy öntötték ércből.

III.
Amíg ez összejött, több sertés és csikó
Került eladásra, s egy tinó a Bimbó
Jámbor tulok árát, a harangra adták,
Szép szelid bőgését toronyból hallgatták.

IV.
Mint egy lelki búvár, hatolt a szivekbe
Panaszával terhelten jött ki a légürbe
Szellő szárnyain jutott föl hangja az égig
Azok sóhajával, kik az Istent félik.

V.
Midőn Isten előtt lerakta a terhét
Áldásával tért vissza hintette szerteszét.
Boldog az a hivő, szavamra mondhatom,
Kinek osztályrésze ily égi jutalom.

VI.
Különböző hangja volt e harangnak.
Csak amugy emlékből, igy hozza az illem,
Hogy számon mondjam ki, mint hallotta fülem.

VII.
Intő szava kezdett hajnalban szóllani,
Kelj föl édes hivőm, hő imát mondani,
Imával kezdjed meg a kelő napodat,
Hogy boldogan tölthesd be az alkonyodat.

VIII.
Isten tiszteletre, ugy hivta a népet
Bejárta szavával az egész környéket.
Minden meghivandót hiven szólitott ő
Jer! kiván magához: Ur az Üdvözítő.

IX.
Ugy élet alkományán, hol beállt a halál
Hozzátartozója sirt a koporsónál,
Vérző szivre rakta hangjával a gyógyirt,
Oly busan hallatta, hogy szinte velük sirt.

X.
Szép nyári estéken, munkáról jövő nép
Megértette szavát, amely szólt ilyenképp:
Szorgos munkátokra bő áldást kérjetek,
S az úr szent nevében, nyugodni térjetek.

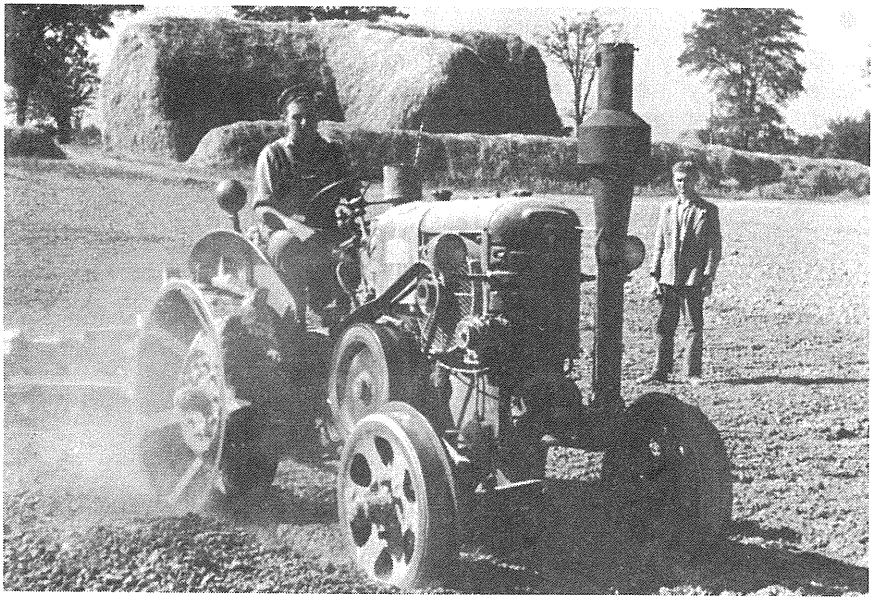
XI.
Most midőn vihar dúl, veszélyben a haza,
Vései toronyból nem halattszik szép szava.
Nem inté a népet, Isten félelemre
Mivel ő is elment, hona védelmére.

XII.
Bus magányra maradt a Vései község
Bimbónak hona lett a Tiroli hegység.
Megállja a helyét, mint ágyú hangjával
Most számoltatja le az Olaszt sorsával.

XIII.
Hangjától most csendes, s néma a kis határ
Csak a népnek szemére, csordul egy-egy könny ár.
Sir, zokog a hivők, tisztes öreg papja,
Hogyha eszébe jut Bimbó! a harangja.

VÉSE RÖVID TÖRTÉNETE ÉS FEJLŐDÉSE 1945-től NAPJAINKIG

A földosztás 1945-ben két szakaszban ment végbe. Ebben az évben még egyes birtokosok kezén megmaradt a nagybirtok.
1946-ban kezdődik és fejeződik be a végleges földosztás, amit 9 tagú bizottság végzett, Kálmán György elnök vezetésével.
Megközelítőleg 3400 kh földet osztottak ki 340 család között, s így gyakorlatilag minden igénylő földhöz jutott Vésén. A földosztás 1946. március 5-én fejeződött be.
- A mezőgazdaság új útjai a termelőszövetkezetek megalakulása.
Az egyéni gazdálkodás gyakorlatilag 1955-ig folyt a faluban. Ekkor alakult meg az első termelőszövetkezet ami Dózsa György nevét vette föl. A terület szétszórtsága, a tagság nem kielégítő hozzáállása a vezetés járatlansága nem hozta meg a várt eredményeket, ezért 1955-ben már három Tsz. működött: Dózsa, Táncsics, Petőfi.

Az 1956-os események hatására a tsz-ek felbomlottak, a tagság széthordta a berendezéseket, gépeket, állatokat.
A forradalom fővárosi- és országos eseményei itt is éreztették hatásukat. Megválasztották a "Nemzeti Tanácsot", megszervezték a fegyveres nemzetőrséget, kimondták a tsz-ek föloszlatását, a tagosítások hatálytalanítását. 1957 tavaszán a földterületeket újraparcellázták, és a földhöz jutott embereket az okozott károk megtérítésére kötelezték.
Évekig kellett verítékezni azért, hogy ebből a hullámvölgyből kijusson a község.
A központi intézkedések hatására 1958-ban ismét megkezdődött a tsz-szervezés. Szeptember 18-án alakult meg a "Búzakalász" Tsz, 30-35 család részvételével. Elnökük Szabó József volt.
1959 tavaszán szintén központi elképzelések alapján tovább kellett folytatni a "Szocialista nagyüzem" kialakítását. Ekkor alakult meg az "Új Élet" Tsz. Ez a két "szocialista nagyüzem" aztán később egyesült, 1960-tól gyakorlatilag a falu minden földbirtokos családja belépett. Sajnos ez az egyesülés sem hozott gyors eredményt, oly év is volt, amikor a tagoknak kellett fizetni, nemhogy ők kaptak volna.
1966-tól új tsz-vezetőség kezdte meg munkáját. 1969-ben a vései tsz egyesült a nemesdédivel, ezt követően pedig a varászlóival, majd 1975-ben ehhez csatlakozott a nemesvidi termelőszövetkezet is.

A rosszul működő tsz-ben a fiatalság nem találta meg a számításait. Helyzetüket - érthetően - igen kilátástalannak ítélték meg.
Sokan vállaltak munkát a családjuktól távol. Talán ekkor indult meg egy fájdalmas folyamat a falu életében, amely csak részben mondható természetesnek, átlagosnak. Az amúgy is kevés lélekszámú faluból a fiatalok legjobbjai mentek el, telepedtek le másutt.
A gondok és problémák ellenére a falu azért tovább épült és szépült. Ez elsősorban az áldozatkész lakosságnak volt köszönhető. Az 1990-ben bekövetkezett rendszerváltás pedig új távlati fejlődés lehetőségét nyitotta meg.

Társadalmi munka

* * * * * * * * * * *

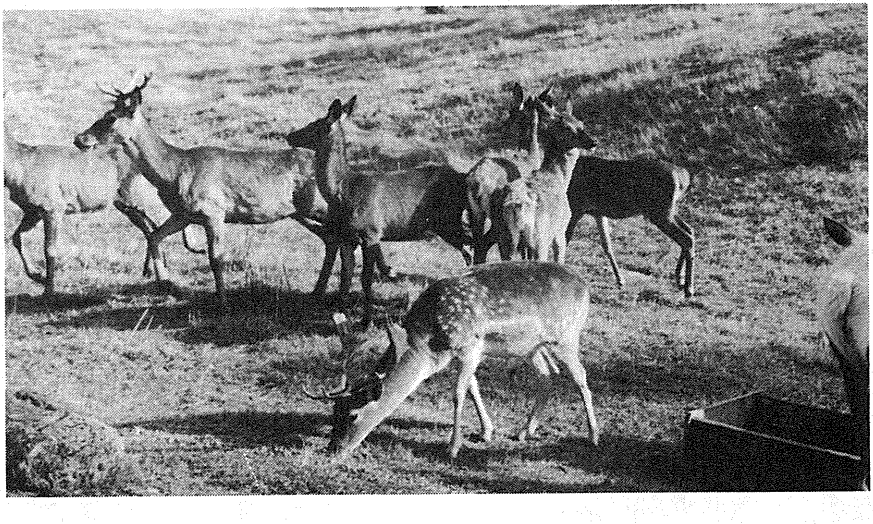
Vése neves szülötte Bertók László (1935. dec.6.) költő. Magyar-történelem szakos tanár, egyetemet végzett könyvtáros. Érettségi után Marcaliban dolgozott. 1955-ben verseiért, államellenes izgatás vádjával 8 hónapi börtönbüntetésre ítélik. Ezt követően Vésén paraszt, napszámos, 1958-ban könyvelő, 1959-65-ben a Nagyatádi Járási Könytár, 1965-77-ben a Pécsi Tanítóképző Főiskola könyvtárosa, 1977-82 között a Pécsi Városi Könyvtár igazgatója, majd tudományos munkatársa, a Jelenkor belső munkatársa.

Munkásságát több díjjal ismerték el: Radnóti díj (1973), József Attila díj (1982), Év Könyve díj (1986), Graves-díj (1989.)

* * * * * * * * * *

Vésén és környékén jelentős vadászterület helyezkedik el.
A vidék uralkodó nagyvadja gimszarvas. Ugyancsak nagy számban fordul elő az őz, és a vaddisznó. De található fácán, fogoly és nyúl is.

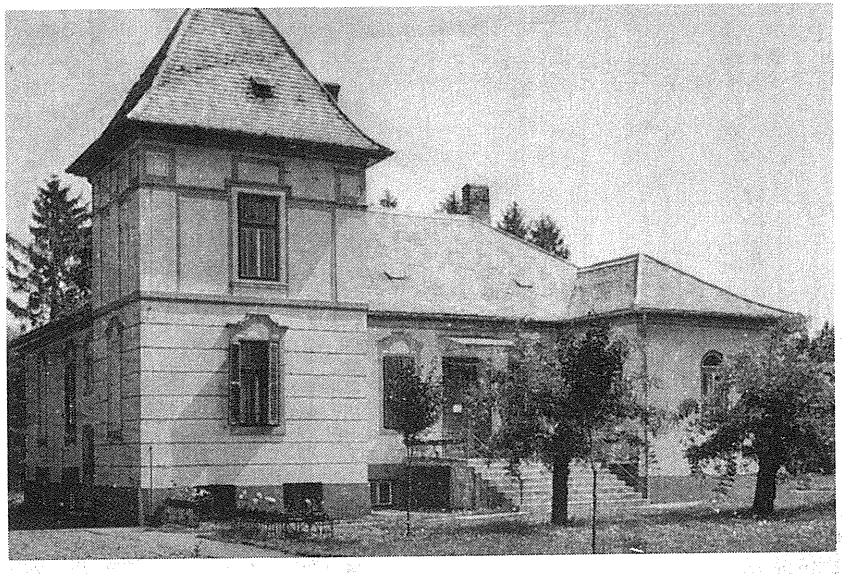
Véséhez tartozik CSÖPRÖND, ahol egy minden kényelmet kielégítő vadászház található.

VÉSE INTÉZMÉNYEI

- Polgármesteri Hivatal (Községháza)

A múlt században épült, ún. Hencz kastélyban található, a korábbi Községi Tanács helyén. Az épületben 5 irodahelyiség, egy tanácskozó-házasságkötő terem és előcsarnok található. Az alagsorban kazánház, és az általános iskola ebédlője kapott helyet. Az emeleti "toronyszobában" polgárivédelmi és a helyi M.T.T.SZ. szervezet raktára van. (Magyar Technikai és Tömegsport Szervezet).

A helyi Önkormányzat 7 főből áll. (Képviselő Testület)
Tagjai: Csatár Ferenc polgármester, Balázs Tibor, Nagy Gábor, dr. Hajdú Gábor, Leposa Gyula, Pressing Lászlóné, Szabó Zoltán, Gazda Imre.

- Oktatási intézmények:

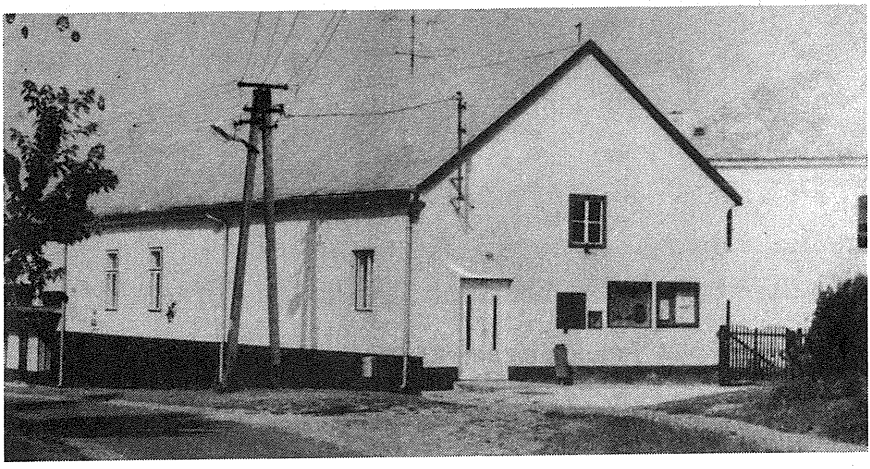
Napköziotthonos Óvoda: 2 csoport, össz.: 46 gyerek
4 óvónő, 2 dajka, 1 takarító
150 adagos konyha, amely az általános iskolát és a szociális étkeztetést is ellátja.

Általános Iskola: Tanulólétszám: 85 fő - 45 felsős, 38 alsós
Tanárok száma: 14 fő, 2 fizikai, 2 adm. dolgozó
Szakos ellátottság: - rajz kivételével teljes.
Az épületben található: 8 tanterem, könyvtár, technikaterem, számítástechnikai terem, szociális helyiség.
Az intézményben 7 tanulócsoport működik, tanulószoba 2 csoporttal, napközi 1 csoporttal, és menza.
Igazgató Bausz Ferenc, igazgatóhelyettes Selyem Lajosné
Az intézmény a II. világháború után, pontosabban 1954-től található mai helyén, amit az egykori Véssey-kúriából alakítottak át.

- Művelődési Otthon: Az egykori iskolából lett átalakítva, bővítve 1958-ban. Összes hasznos alapterület 570 m^2.
Az épületben található: 150 személyes színházterem, színpad, két öltöző, társalgó, előtér, könyvtár, irodahelyiség és raktár.
Dolgozók: 1 főállású népművelő, 1 mellékállású (4 órás) takarító, 1 tiszteletdíjas könyvtáros.
Az intézetben működik: könyvtár, fotószakkör, ifjúsági klub, szabadidő- és sport klub, nyelv ill. egyéb tanfolyamok.
Az épületben helyezték le az egész községet behálózó községi antennarendszer (kábel-tv) központi erősítőit, és a "községi tv" stúdióját, technikai helyiségét, berendezéseit.

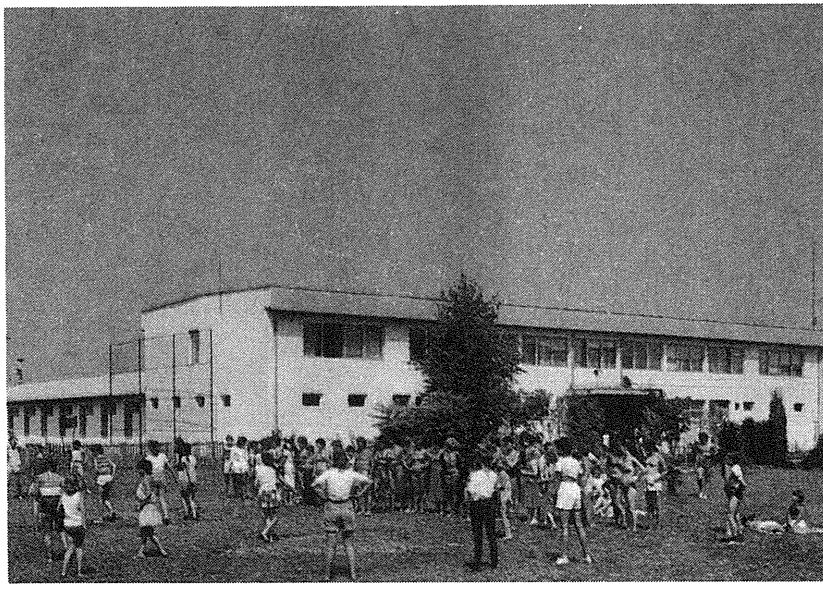

- Társadalmi szervezetek:
Önkéntes Tűzoltó Egyesület: parancsnok: Leposa Gyula
Községi Antennaépítő és Fenntartó Társulat: 215 háztartás, E: Bertók L.
Faluszépítő Egyesület: Elnök: Nagy István
Magyar Technikai és Tömegsport Szervezet: Vezető: Vörös Róbert
Vöröskereszt helyi Szervezete: Titkár: Kuti Ottóné
Iskolai és Óvodai Szülői Munkaközösség: E.: Kuti Ottóné E: Bojtor Józsefné
FKgP: helyi alapszervezete: Elnök: Bertók János

Egyházak:
Katolikus Egyházközség: Hívek száma: 264 fő
Evangélikus Egyházközség: Hívek száma: 216 fő

- Gazdálkodó Egységek:

"Új Élet" Mg. Tsz.: Elnök: Lébár Béla
A termelőszövetkezet központjában, az irodaépület mellett található egy 400 személy befogadására alkalmas, központi fűtéssel felszerelt, (turista színvonalú) ifjúsági tábor, amit korábban a mg.-i munkák alatt itt tartózkodó diákok elhelyezésére építettek. Szintén itt helyezték el a tsz. ebédlőjét, és az 500 adagos konyhát is.

- Kereskedelmi és Szolgáltató egységek:

Böhönye és Vidéke ÁFÉSZ:
Vegyesbolt: Vez.: Balogh Ferenc (Hársfa u.)
Italüzlet: Vez.: Varga Béláné (Hársfa u.)
Felvásárló: Vez.: Horváth Józsefné (Vöröshadsereg u.)

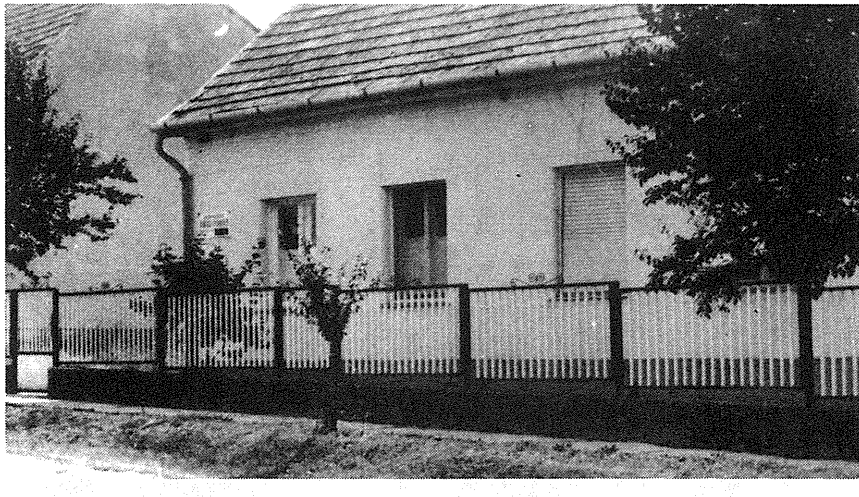
- Szolgáltatóház: (Vöröshadsereg u.)
Autó és Kisgép alkatrészek: Mózes László
Férfi Női fodrász: Mészárosné Tóth Ildikó
MINI MARKET: Antal Katalin
Cuki fagyizó: Üst Jánosné

Vegyesáru üzlet : ct.: Farkas Imre (Táncsics u.)
MINI ABC: ct.: Boros József (Szabadság u.)
Defekt Presso: ct.: Piszker András (Hársfa u.)

Egészségügyi ellátás:
Orvosi rendelő: (Petőfi u.) Körzeti orvos: dr. Hajdú Gábor
Ápolónő: Kuti Ottóné
Irnok: dr. Bojtor Jánosné
Védőnő: Németh Jánosné (N.déd)

Egészségügyi tanácsadó

Tartalom:

Vése, egy kisközség Somogyban	6
Vése a múltban	7
Életképek 1919-45 között	12
Vése rövid története és fejlődése 1945-től napjainkig	17
Vése intézményei	22

* . * . * . * . *

A kiadvány elkészítéséhez KINCSES JÓZSEF, SZABÓ LILLA, SÁGHY ANDRÁS (ev.lelk.), EGRI BÉLA BOZSÓKI LÁSZLÓ (egykori iskola ig.), BERTÓK LÁSZLÓ (költő) és BERTÓK LÁSZLÓ (népművelő) munkáit használtuk fel.

Címlapfotó: A volt vései kúria
Borító fotó: Malomépület

